

اشتباہات روزہ داران

ترجمہ: محمد امین عبداللہی

عنوان کتاب:	اشتباهات روزه‌داران
عنوان اصلی:	تنبیہات رمضانیة
نویسنده:	دکتر محمد العریفی
مترجم:	محمد امین عبدالہی
موضوع:	احکام عبادات (نماز، روزه، زکات و حج)
نوبت انتشار:	اول (دیجیتال)
تاریخ انتشار:	خرداد (جوزا) ۱۳۹۵ شمسی، رمضان ۱۴۳۷ هجری
منبع:	سایت دکتر عریفی www.arefe.com

این کتاب از سایت کتابخانه عقیده دانلود شده است.

www.aqeedeh.com

book@aqeedeh.com

ایمیل:

سایت‌های مجموعه موحدین

www.aqeedeh.com

www.mowahedin.com

www.islamtxt.com

www.videofarsi.com

www.shabnam.cc

www.zekr.tv

www.sadaislam.com

www.mowahed.com

contact@mowahedin.com

فهرست

- ۱..... فهرست
- ۳..... مقدمه
- ۵..... اشتباهات مربوط به پیش از شروع ماه رمضان
- ۷..... اشتباهاتی که برخی روزه‌داران در ماه رمضان مرتکب می‌شوند
- ۲۸..... اشتباهات مربوط به آخرین روز رمضان و سه روز عید

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مقدمه

الحمدلله والصلاة والسلام على رسول الله وبعد

ماه رمضان بهترین ماهها است، چنانکه الله متعال می فرماید:

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ﴾ [بقره: ۱۸۵]

(ماه رمضان [همان ماهی] است که در آن قرآن فرو فرستاده شده است، [کتابی] که مردم را هدایتگر و [متضمن] دلایل آشکار هدایت و [میزان] تشخیص حق از باطل است. پس هرکس از شما این ماه را درک کند باید آن را روزه بدارد).

این ماه نزد الله متعال داری فضیلت است. رسول الله - صلی الله علیه وسلم - می فرماید: «ماه رمضان بر شما فرا رسیده که ماهی است مبارک و الله عزوجل روزه اش را بر شما فرض قرار داده. در این ماه درهای بهشت گشوده می شود و درهای جهنم بسته شده و شیاطین سرکش به قید و بند کشیده می شوند. الله در این ماه شبی دارد بهتر از هزار ماه. هر که از خیر آن محروم شود [حقیقتاً] محروم است» (به روایت احمد و تصحیح شیخ آلبانی).

الحمدلله مسلمانان در همه ی جهان به روزه و بزرگداشت این ماه اهمیت می دهند، جز آنکه ممکن است برخی از آنان مرتکب اشتباهاتی شوند که

غالبا باعث بطلان روزه نمی‌شود اما اجر آن را کم می‌کند یا مخالف سنت پیامبر - صلی الله علیه وسلم - و اصحاب و اهل بیت اوست. به همین سبب مناسب دیدم نسبت به برخی از این اشتباهات هشدار دهم و حکم شرعی متعلق به آن را بیان دارم. از الله خواهانم این کتاب رو سودمند قرار دهد و آن را خالصانه برای خودش بگرداند.

و صلی الله علی نبینا محمد و علی آله و صحبه و سلم.

محمد بن عبدالرحمن العریفی

اشتباهات مربوط به پیش از شروع ماه رمضان

۱- برخی از مردم روز سی‌ام شعبان یعنی روزی که ممکن است جزو شعبان یا رمضان باشد را برای احتیاط روزه می‌گیرند. مثلاً می‌گویند شاید هلال طلوع کرده اما کسی آن را ندیده باشد، بنابراین از روی احتیاط این روز را روزه می‌گیرند. اما این کار درست نیست زیرا رسول الله - صلی الله علیه وسلم - می‌فرماید: «کسی از شما یک یا دو روز پیش از رمضان روزه نگیرد مگر کسی که روزه‌ای را - بر حسب عادت - می‌گرفته پس آن را روز را روزه گیرد» یعنی یک روزه‌ی مستحب مانند روزه‌ی دوشنبه و پنجشنبه را معمولاً به جای می‌آورده و یک روز پیش از رمضان دوشنبه یا پنجشنبه بوده که آن را به جای می‌آورد. یا قضای رمضان گذشته بر عهده‌اش بوده و وقتش تنگ بوده که می‌تواند این قضا را به جای آورد. اما گرفتن روزه به قصد شک جایز نیست.

۲- ممکن است کسی روز ۲۹ شعبان خواب افتاده باشد و روز سی‌ام بدون اطلاع از شروع رمضان در میانه‌ی روز بیدار شود، و با وجود آنکه بعداً مطلع شده اما باز هم به خوردن و نوشیدن ادامه دهد و گمان کند که امساک برای وی لازم نیست، اما این اشتباه است و درست این است که اگر کسی از آغاز رمضان اطلاع نیابد پس از اطلاع باید بقیه‌ی روز را از خوردن و نوشیدن خودداری کند، زیرا پیامبر - صلی الله علیه وسلم - وقتی روزه‌ی روز عاشورا مشروع شد مردی را فرستاد تا در میان مردم ندا زند که: «هر که خورده روزه را کامل کند یا روزه گیرد، و آنکه چیزی نخورده دیگر

چیزی نخورد» [متفق علیه] (روزه‌ی عاشورا در آغاز اسلام واجب بوده است، اما بعدا و جوب آن برداشته شد).

توضیح: کسی که شب نیت روزه نداشته و پس از اطلاع از شروع رمضان دست از خوردن و نوشیدن کشیده باید قضای آن روز را به جای آورد.

۳- برخی از مردم پس از آگاه شدن از اینکه رمضان شده شب اول نماز تراویح را نمی‌خوانند، و این اشتباه است بلکه به مجرد رویت هلال، شب اول رمضان آغاز شده و سنت است همان شب نماز تراویح توسط گروهی از مسلمانان در مسجد برگزار شود. رسول الله - صلی الله علیه وسلم - می‌فرماید: «هرکه رمضان را از روی ایمان و احتساب به نماز ایستد گناهان گذشته‌اش آمرزیده می‌شود».

۴- بعضی روزه‌داران فضیلت ماه رمضان را نمی‌دانند و مانند دیگر ماه‌ها به پیشواز این ماه می‌روند که این صحیح نیست، بلکه واجب است انسان برای فرا رسیدن ماه رمضان خوشحال باشد و نسبت به اجر فراوانی که در این ماه در انتظارش هست بشارت دهد، چراکه این ماه، ماه رهایی از آتش و بیشتر شدن پاداش است و کسی که رمضان را از روی ایمان و احتساب روزه گیرد گناهان گذشته‌اش آمرزیده می‌شود، و از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - با سند صحیح روایت شده که «هرگاه رمضان فرا رسد درهای بهشت گشوده می‌شود و درهای آتش بسته می‌شود و شیاطین به زنجیر کشیده می‌شوند» متفق علیه.

۵- بعضی روزه‌داران نیت روزه را به زبان می‌آورند، مثلا می‌گویند: «نیت کردم روزه بگیرم» که این کار بدعت است، زیرا محل نیت قلب است و نیازی به تلفظ آن نیست و چنین کاری از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - یا کسی از اصحاب نقل نشده است. شیخ الاسلام ابن تیمیه - رحمه الله -

می‌گوید: «به زبان آوردن نیت به اجماع مسلمانان واجب نیست، چرا که عموم مسلمانان با نیت [قلبی] روزه می‌گیرند و روزه‌شان صحیح است» الفتاوی (۲۷۵/۲۵).

۶- یکی دیگر از اشتباهات این است که برخی روزه‌داران در آموزش و تمرین عبادت روزه برای کودکان کم‌کاری می‌کنند، به این گمان که آنان مکلف نیستند، در حالی که عادت دادن کودکان به روزه پیش از بلوغ مستحب است یعنی برای آنکه به روزه خو بگیرند به آنان دستور می‌دهیم تا روزه بگیرند، به ویژه اگر توانایی‌اش را داشته باشند چرا که از ربیع بنت معوذ نقل است که گفت: «ما کودکان خود را به روزه وا می‌داشتیم و برایشان با پنبه اسباب بازی می‌ساختیم، هرگاه یکی از آنان برای غذا گریه می‌کرد آن اسباب بازی را به او می‌دادیم تا وقت افطار فرا می‌رسید» (متفق علیه).

اشتباهاتی که برخی روزه‌داران در ماه رمضان مرتکب

می‌شوند

۷- یکی از اشتباهات، هدر دادن اوقات بافضیلت رمضان برای دنبال کردن مسابقات تلویزیونی و موسیقی و ترانه و سریال‌های مبتذل است که این بدون شک موجب ضعف ایمان است و باعث می‌شود روزه‌دار اجر و پاداش بسیاری را که می‌توانست در این ماه مبارک به دست بیاورد از کف بدهد. چگونه ممکن است یک مسلمان آنچه را بهتر است با آنچه بی‌ارزش است عوض کند؟ لازم است ساعات رمضان در طاعت و قرائت قرآن و ذکر و دعا و خواندن کتاب‌های مفید و ماندن در مسجد و حضور مجالس علم غنیمت شمرده شود، تا پاداش بسیاری در این ماه بزرگ به دست آید.

۸- دیگر اشتباه برخی روزه‌داران این است که بدون عذر شرعی در رمضان روزه نمی‌گیرند که این کار حرام است و در حدیث آمده که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - در روای خود - که حق است - گروهی را دید که با پشت پاهایشان در جهنم آویزان هستند. فرمود: «این‌ها چه کسانی هستند؟» گفته شد: این‌ها کسانی هستند که پیش از پایان روزه افطار می‌کردند (بخاری). اگر این حال کسانی است که روزه می‌گرفتند اما پیش از پایان روزه بدون عذر روزه‌شان را می‌خوردند، عذاب کسانی که اصلاً روزه نمی‌گیرند چیست؟

۹- بعضی از روزه‌داران به سبب مشغولیت به افطار برای نماز مغرب دیر به مسجد می‌روند، در حالی که سنت پیامبر - صلی الله علیه وسلم - چنین بود که «پیش از نماز با چند دانه رطب افطار می‌کرد، و اگر رطب نبود با چند دانه خرما و اگر نبود چند جرعه آب می‌نوشید». روزه‌دار می‌تواند با چیز کمی افطار کند و سپس بعد از نماز غذایش را کامل کند. بدون شک رسیدن به تکبیره الاحرام نماز همراه با امام فضیلت بسیار بزرگی دارد.

۱۰- برخی روزه‌داران هنگام افطار در خوردن و نوشیدن زیاده‌روی می‌کنند که این باعث سنگینی و مشغول شدن از نماز تراویح می‌شود. در حدیث آمده است: «فرزند آدم ظرفی را بدتر از شکمش پر نکرده؛ برای فرزند آدم چند لقمه‌ی اندک که پشتش را محکم کند کافی است».

۱۱- بعضی از روزه‌داران به اشتباه فکر می‌کنند استفاده از عطر و خوشبویی در روز رمضان مکروه است، اما احادیثی که مبنی بر مستحب بودن استفاده از عطر در همه‌ی اوقات از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - وارد شده این گمان اشتباه را رد می‌کند، بنابراین استفاده از هر عطری برای روزه‌دار بلا مانع است.

۱۲- برخی روزه‌داران فکر می‌کنند اگر جایی از بدنشان زخم شود و از آن خون خارج شود روزه‌شان باطل شده در حالی که خارج شدن خون باعث بطلان روزه نمی‌شود مگر آنکه به عمد و زیاد باشد. یعنی اگر خون به صورت غیر عمد خارج شد یا آنکه کم بود مانند خونی که برای آزمایش گرفته می‌شود، باعث بطلان روزه نمی‌شود. همینطور آمپول مسکن روزه را باطل نمی‌کند. آمپولی که در حکم خوردن و نوشیدن نیست روزه را باطل نمی‌کند هرچند بهتر است از روی احتیاط به هنگام شب استفاده شود.

۱۳- بعضی نمازگزاران تراویح را همراه امام می‌خوانند اما پس از یازده رکعت از امام جدا می‌شوند و بیشتر از آن نمی‌خوانند زیرا کار امام را خلاف سنت می‌دانند، و این باعث می‌شود اجر بزرگی را از دست بدهند زیرا رسول الله - صلی الله علیه وسلم - می‌فرماید: «هرکه با امام به نماز ایستد تا امام نمازش را به پایان برساند برایش پاداش نماز یک شب [کامل] نوشته می‌شود» و می‌فرماید: «هرکه رمضان را از روی ایمان و احتساب به نماز ایستد گناهان گذشته‌اش آمرزیده می‌شود».

۱۴- برخی از نمازگزاران در صورت دیر رسیدن به نماز عشاء وقتی می‌بینند امام نماز تراویح را شروع کرده همراه با دیگر نمازگزارانی که دیر رسیده‌اند به صورت جدا یک جماعت دیگر می‌خوانند، و این اشتباه است. درست این است که به نیت نماز فرض عشاء پشت سر امام نماز بخوانند و پس از سلام امام دو رکعت دیگر را ادامه دهند.

۱۵- یکی از اشتباهات برخی نمازگزاران این است که پس از قنوت یا دیگر دعاها دست خود را به صورت می‌کشند. شیخ ابن جبرین - رحمه الله - می‌گوید: «درباره‌ی دست کشیدن به صورت [پس از دعا] احادیثی وارده

شده اما همه‌اش ضعیف است، بنابراین مداومت بر این کار سنت نیست اما اگر گاهی آن را انجام دهد اشکالی ندارد».

۱۶- برخی روزه‌داران به سبب خواب، نماز ظهر یا عصر را از وقتش به تاخیر می‌اندازند، در حالی که الله متعال می‌فرماید:

﴿فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ۗ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ﴾ [ماعون: ۴-۵]

(پس وای بر نمازگزاران (۴) آنانی که از نمازشان غافلند).

و از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - پرسیده شد: کدام نماز بهتر است؟ فرمود: «نمازی که در وقتش باشد» و در روایت دیگر: «نماز در اول وقتش». بعضی دیگر رمضان را فرصتی برای خواب و تنبلی در روز و هم‌نشینی و خوش‌گذرانی به هنگام شب می‌دانند، در حالی که این چند روز اندک شاهی است بر طاعت اهل طاعت و غفلتِ غافلان.

۱۷- اشتباه برخی روزه‌داران این است که به زود افطار کردن اهمیت نمی‌دهند، یعنی ممکن است گرسنه یا تشنه نباشند یا چون خوابیده‌اند پس از مغرب یا بعد از اذان افطار می‌کنند که این کار اشتباه است. سنت این است که روزه‌دار در افطار عجله کند و هرگاه از وارد شدن وقت نماز مغرب مطمئن شد افطار نماید، زیرا رسول الله - صلی الله علیه وسلم - می‌فرماید: «مردم تا وقتی در افطار عجله کنند بر خیر و نیکی هستند» (متفق علیه) و می‌فرماید: «افطار را زود بخورید و در سحری تاخیر کنید». برخی از روزه‌داران نیز صدای موذن را می‌شنوند اما برای احتیاط تا پایان اذان چیزی نمی‌خورند که این درست نیست، زیرا با غروب خورشید می‌توان افطار کرد.

۱۸- بعضی از مردم از دعا در هنگام افطار غفلت می‌کنند، حال آنکه دعا در هنگام افطار سنت است و فضیلت بسیاری دارد. روزه‌دار از جمله کسانی است که دعایشان رد نمی‌شود و هر روزه‌دار در هنگام افطار از دعایی مستجاب برخوردار است. رسول الله - صلی الله علیه وسلم - می‌فرماید: «سه دعا رد نمی‌شود: دعای پدر، و دعای روزه‌دار، و دعای مسافر» (به روایت احمد) و سنت است که پس از افطار این دعا را بگویند: «ذهب الظمأ، وابتلت العروق، وثبت الأجر إن شاء الله» (تشنگی رفت و رگ‌ها تر شد و ان شاء الله پاداش آن ثبت شد) (به روایت ابوداود).

۱۹- از اشتباهات برخی از زنان آبستن یا شیرده در رمضان این است که بدون ضرورت در ماه رمضان روزه نمی‌گیرند و این اشتباه است. روزه نگرفتن برای این بانوان تنها وقتی جایز است که احساس کنند روزه برایشان مشقت شدید دارد یا برای سلامتی خودشان یا جنین و نوزادشان خطرناک است یا پزشک مورد اعتمادی روزه را برای آنان یا فرزندشان خطرناک تشخیص دهد.

۲۰- برخی افراد به روزه‌ی رمضان بسیار اهمیت می‌دهند اما در مورد ترک نماز سهل‌انگاری می‌کنند، یا فقط در ماه رمضان نماز می‌خوانند و بعد از رمضان دوباره نماز را ترک می‌کنند. برخی نیز در ماه رمضان نمازها را سر وقتش می‌خوانند و پس از رمضان در این مورد سهل‌انگاری می‌کنند که این‌ها همه اشتباه است.

۲۱- عده‌ای از روزه‌داران به خوردن سحری اهمیت نمی‌دهند یا خیلی زود سحری می‌خورند در حالی که سنت، به تاخیر انداختن سحری تا قبل از اذان فجر است حتی اگر شخص با چیزی کم مانند خرما یا مانند آن سحری

کند. رسول الله - صلی الله علیه وسلم - می‌فرماید: «امت من همچنان بر خیر هستند تا وقتی که در افطار تعجیل کنند و سحری را به تاخیر اندازند».

۲۲- برخی بانوان اگر پیش از اذان صبح عادت ماهیانه‌شان به پایان برسد فکر می‌کنند تا قبل از غسل روزه برایشان واجب نیست و نمی‌توانند روزه بگیرند در حالی که این اشتباه است و به مجرد پایان عادت ماهیانه روزه نیز واجب می‌شود. شیخ ابن جبرین - رحمه الله - می‌گوید: «اگر خون به هنگام طلوع فجر یا کمی پیش از آن پایان یابد روزه‌اش صحیح است و می‌تواند روزه‌ی فرض بگیرد، و حتی اگر پس از اذان صبح غسل کند روزه‌اش درست است، زیرا غسل حیض یا جنابت شرط صحت روزه نیست».

۲۳- بعضی از روزه‌داران در هنگام اذان صبح به عمد می‌خورند یا می‌نوشند. ابن عثیمین - رحمه الله - می‌گوید: «اذان برای نماز فجر یا پس از طلوع فجر است یا پیش از آن. اگر پس از طلوع فجر باشد واجب است که انسان به مجرد شنیدن اذان دست از خوردن و نوشیدن بکشد، زیرا پیامبر - صلی الله علیه وسلم - می‌فرماید: «بلال به هنگام شب اذان می‌دهد پس بخورید و بنوشید تا آنکه اذان ابن ام مکتوم را بشنوید، زیرا او اذان نمی‌گوید تا آنکه صبح طلوع کند» بنابراین اگر می‌دانی موذن با طلوع فجر اذان می‌گوید باید به مجرد شنیدن اذان از خوردن و نوشیدن دست بکشی» و همیطور الله سبحانه و تعالی می‌فرماید:

﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ﴾

[الفجر] [بقره: ۱۸۷]

(و بخورید و بیاشامید تا آنکه ریسمان سفید صبح از ریسمان سیاه [شب] برایتان آشکار شود).

و وقت این آشکار شدن هنگام اذان فجر است، اما در سنت این رخصت وارد شده که اگر کسی غذا یا نوشیدنی در دست دارد و در این حال اذان را شنید آن را بنوشد یا بخورد (به روایت ابوداود).

۲۴- از دیگر اشتباهات این است که برخی روزه‌داران اگر کسی را ببینند که [در میان جمع] در روز رمضان از روی فراموشی می‌خورد یا می‌نوشد به او چیزی نمی‌گویند و این اشتباه است و واجب آن است که او را یادآوری کنند. شیخ بن باز - رحمه الله - می‌گوید: «کسی که مسلمانی را ببیند که در روز رمضان می‌خورد یا یکی از باطل کننده‌های روزه را انجام می‌دهد باید کار او را انکار نماید زیرا اظهار این مساله در روز رمضان یک منکر است حتی اگر صاحبش در اصل معذور باشد، تا مردم برای آشکار نمودن محارم در روز رمضان به بهانه‌ی فراموشی جرات نیابند» (مجله الدعوة: ۱۱۸۶).

۲۵- برخی از مردم که به سبب سن بالا یا بیماری غیر قابل علاج نمی‌توانند روزه بگیرند و باید در مقابل هر روز به یک بینوا غذا دهند همان اول ماه به سی مسکین غذا می‌دهند در حالی که این کارشان اشتباه است و فدیة یعنی غذا دادن به بینوایان باید پس از فطر باشد نه پیش از آن. در این صورت این افراد می‌توانند برای هر روز به یک مسکین غذا دهند یا در آخر ماه رمضان یا پس از آن سی مستمند را یکجا کند و به آنان غذا دهد چنانکه انس بن مالک به هنگام پیری و ناتوانی چنین می‌کرد.

۲۶- برخی روزه‌داران دختران خود را که قصد روزه گرفتن دارند به این بهانه که هنوز بچه هستند از این کار باز می‌دارند، در حالی که ممکن است آن دختر به سن عادت ماهیانه و بلوغ رسیده باشد بدون آنکه از وی در این باره سوال کنند. شیخ ابن جبرین - رحمه الله - می‌گوید: «بسیاری از دختران در سن ده یا یازده سالگی عادت ماهیانه‌شان آغاز می‌شود اما

خانواده‌شان در این مورد سهل‌انگاری می‌کنند و آنان را کودک به حساب می‌آورند و ملزم به روزه نمی‌کنند که این کار اشتباه است زیرا دختر وقتی به سن عادت ماهیانه رسید بالغ شده و احکام تکلیف بر وی جاری می‌شود» (فتاوی الصیام).

۲۷- برخی زنان در هنگام روزه استفاده از حنا در دست یا مو را دارای اشکال می‌دانند، حال آنکه استفاده از حنا برای روزه‌دار و غیر روزه‌دار اشکالی ندارد. شیخ ابن عثیمین - رحمه الله - می‌گوید: «استفاده از حنا در هنگام روزه باعث بطلان روزه نشده و تاثیری بر آن ندارد؛ همانند سرمه و قطره‌ی گوش و قطره‌ی چشم که همه‌ی این‌ها برای روزه مشکلی ایجاد نمی‌کند و آن را باطل نمی‌سازد» (فتاوی نور علی الدرب).

۲۸- یکی از اشتباهات برخی از مردم که به سبب مسافرت یا بیماری روزه نیستند این است که در اتوموبیل یا در راه مردم در خوردن و نوشیدن سهل‌انگاری می‌کنند و شاید وارد مغازه‌ای شوند و مقابل دیگران چیزی بخورند در حالی که این کار اشتباه و زیر پا نهادن حرمت ماه رمضان در برابر مردم است و چه بسا باعث شود دیگران نسبت به آنان گمان بد برند و شاید برخی که ایمان ضعیفی دارند بر روزه خواری در ملاً عام جرات یابند. بنابراین کسی که از روی عذر روزه نیست نباید آن را آشکار سازد.

۲۹- بعضی بانوان روزه‌دار در اثنای روزه از ترس باطل شدن روزه از مزه کردن غذا خودداری می‌کنند، حال آنکه مزه کردن غذا در حال روزه اگر فقط از طریق زبان و بدون فرو بردن غذا باشد اشکالی ندارد. شیخ ابن جبرین - رحمه الله - می‌گوید: «مزه کردن غذا از روی نیاز [در حین آشپزی] اشکالی ندارد، به این صورت که غذا را بر روی نوک زبان قرار دهد تا

شیرینی یا شوری غذا را بدانند، اما نباید چیزی از آن را فرو برد... و این باعث بطلان روزه‌اش نمی‌شود» (فتاوی الصیام).

۳۰- اشتباهی که برخی روزه‌داران مرتکب می‌شوند این است که در حال روزه استفاده از مسواک را مشکل‌دار می‌دانند و شاید گمان کنند این کار روزه را باطل می‌کند. اما این درست نیست بلکه رسول الله - صلی الله علیه وسلم - می‌فرماید: «اگر باعث سخت‌گیری بر امتم نمی‌شدم دستور می‌دادم هنگام هر نماز مسواک بزنند» (متفق علیه). امام بخاری می‌گوید: «پیامبر - علیه الصلاة والسلام - روزه‌دار را از دیگران استثنا نکرده‌اند» و شیخ ابن عثیمین - رحمه الله - می‌گوید: «روزه‌ی روزه‌دار با مسواک باطل نمی‌شود، بلکه این کار برای او و دیگران در هر وقت روز یا شب سنت است» اما استفاده از مسواک‌های امروزی که طعم‌دار هستند مثلاً طعم نعنا یا لیمو، در هنگام روزه جایز نیست زیرا علاوه بر مسواک دارای طعم هستند که شاید به شکم برسد».

۳۱- برخی مودنان تا تاریک نشدن هوا اذان نمی‌دهند و به غروب خورشید اکتفا نمی‌کنند و به گمان خودشان این کار برای احتیاط نسبت به عبادت است، اما این مخالف سنت است زیرا سنت این است که هنگام غروب کامل خورشید اذان داده شود. شیخ الاسلام ابن تیمیه - رحمه الله - می‌گوید: «هرگاه قرص [خورشید] کاملاً از دید پنهان شد روزه‌دار افطار می‌کند و سرخی شدید باقی مانده در افق مهم نیست» (مجموع الفتاوی: ۲۵/۲۱۵).

۳۲- یکی از اشتباهات برخی روزه‌داران این است که اگر کسی آنان را به افطار دعوت کرد برایش دعا نمی‌کنند. سنت این است که اگر انسان نزد کسی افطار کرد این دعا را بگوید: «أَفْطَرَ عِنْدَكُمْ الصَّائِمُونَ، وَأَكَلَ طَعَامَكُمْ الْأَبْرَارُ، وَنَزَلَتْ عَلَيْكُمْ الْمَلَائِكَةُ» یعنی: (روزه‌داران نزد شما

افطار کنند و نیکان غذای شما را بخورند و ملائکه بر شما نازل شوند) یا بگوید: «اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مَا رَزَقْتَهُمْ، وَاعْفِرْ لَهُمْ، وَارْحَمَهُمْ» یعنی: (خداوندا برایشان در روزی‌شان برکت ده و آنان را مورد مغفرت و رحمت خود قرار ده) (به روایت مسلم).

۳۳- اشتباه برخی نمازگزاران این است که در هنگام نماز تراویح با صدای بلند گریه می‌کنند. بدون شک گریه در هنگام قرائت قرآن دال بر تاثیرپذیری نمازگزار از شنیدن قرآن و بسیار نیک است، اما بسیار دیده و شنیده شده که برخی نمازگزاران در هنگام نماز با صدای بلند فریاد می‌کشند یا ضجه می‌زنند و باعث پرت شدن حواس دیگر نمازگزاران می‌شوند. صحابه در توصیف گریه‌ی پیامبر - صلی الله علیه وسلم - می‌گویند: «به سبب گریه از سینه‌ی ایشان صدایی مانند زیر رو شدن دیگ می‌آمد» و همینطور اشتباه برخی نمازگزاران که در هنگام دعای قنوت فریاد می‌کشند و صدای خود را بلند می‌کنند، حال آنکه الله متعال می‌فرماید:

﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ [اعراف: ۵۵]

(پروردگارتان را به زاری و پنهانی بخوانید که او از حد گذرندگان را دوست ندارد).

و هنگامی که برخی از اصحاب با صدای بلند تکبیر گفتند، رسول الله - صلی الله علیه وسلم - فرمود: «بر خود سخت نگیرید که شما گنگ یا غایبی را نمی‌خوانید» (متفق علیه).

۳۴- بعضی روزه‌داران گمان می‌کنند اگر در حال روزه دچار احتلام شدند روزه‌شان باطل شده است، در حالی که خروج منی به هنگام خواب باعث بطلان روزه نمی‌شود چراکه به دست خود انسان نیست و تنها کافی است

در صورتی که آثار منی را مشاهده کرد برای جنابت غسل کند. امام ابن باز - رحمه الله - می‌گوید: «احتلام روزه را باطل نمی‌کند زیرا به اختیار روزه‌دار نیست و در صورتی که آب را ببیند باید غسل جنابت انجام دهد» (مجموع فتاوی و مقالات متنوعه).

۳۵- اشتباه برخی بانوان در هنگام رفتن به نماز تراویح این است که در حالی که عطر زده‌اند و لباس‌های نامناسب پوشیده‌اند به مسجد می‌روند. این کار علاوه بر ایجاد فتنه باعث جلب توجه مردان می‌شود. زن مسلمان باید برای دوری از گناه از این کار خودداری کند. پیامبر - صلی الله علیه وسلم - درباره‌ی خارج شدن زنان برای نماز می‌فرماید: «باید بدون زینت و عطر بیرون بیایند»، و بلکه می‌فرماید: «هر زنی که خوش بویی استفاده کرده با ما در نماز عشاء حاضر نشود».

۳۶- برخی روزه‌داران با وجود بیماری شدید و مشقتی که متحمل می‌شوند از روزه نگرفتن شرم می‌کنند، حال آنکه این کار درست نیست و الله متعال حرج را از مردم رفع نموده و به مریضی که روزه برایش سخت است یا باعث بدتر شدن بیماری‌اش یا تاخیر در درمانش می‌شود اجازه داده روزه نگیرد و بعداً قضایش را به جای آورد. الله متعال می‌فرماید:

﴿فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾ [بقره: ۱۸۵]

(پس هر کس از شما این ماه را درک کند باید روزه بگیرد، و هر که بیمار یا در سفر است [به شمار آن] تعدادی از روزهای دیگر [را روزه بگیرد]).

۳۷- برخی روزه‌داران به سبب افطار از پاسخ دادن به مودن غافل می‌مانند، در حالی که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - می‌فرماید: «هرگاه اذان را

شنیدید مانند آنچه مؤذن می‌گوید را تکرار کنید» (متفق علیه). می‌شود در حین افطار اذان را همراه مؤذن تکرار کرد، والله اعلم.

۳۸- بعضی از روزه‌داران در هنگام سفرو با وجود سختی راه خود را به روزه وا می‌دارند، حال آنکه مسافر اجازه دارد در ماه رمضان روزه باشد یا افطار کند و وضعیتش از سه حالت خارج نیست:

۱- اگر روزه برایش آسان است، در این حال روزه گرفتن برای کسی که توانایی‌اش را دارد بهتر از روزه نگرفتن است چرا که الله متعال فرموده است:

﴿وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ [بقره: ۱۸۴]
(و اگر روزه باشید برای شما بهتر است، اگر می‌دانستید).

۲- در صورتی که روزه برایش سخت است بهتر است روزه نگیرد، چرا که الله متعال می‌فرماید:

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾ [بقره: ۲۸۶]
(الله هیچ نفسی را جز بر اساس توانش مکلف نمی‌سازد).

و رسول الله - صلی الله علیه وسلم - می‌فرماید: «الله دوست دارد رخصت‌هایش برگرفته شود، همانطور که دوست دارد به عزیمت‌هایش عمل شود» (به روایت ابن حبان) و می‌فرماید: «روزه در حال سفر از نیکی نیست» (متفق علیه).

۳- اگر روزه برایش مشقت‌آور نیست میان روزه گرفتن و روزه نگرفتن اختیار دارد، زیرا از حمزه اسلمی روایت است که از رسول الله - صلی الله علیه وسلم - پرسید: «آیا در سفر روزه بگیرم؟» وی بسیار اهل روزه بود.

پیامبر - صلی الله علیه وسلم - پاسخ داد: «اگر خواستی روزه بگیر و اگر نخواستی افطار کن» (به روایت بخاری) و انس - رضی الله عنه - می‌گوید: «ما همراه با پیامبر - صلی الله علیه وسلم - به مسافرت می‌رفتیم، پس نه روزه‌دار از کسی که روزه نبود ایراد می‌گرفت و نه آنانی که روزه نبودند بر روزه‌داران عیب می‌گرفتند» (متفق علیه).

۳۹- برخی روزه‌داران به اخلاق روزه پایبندی نمی‌کنند، برای مثال به سرعت خشمگین می‌شوند و در هنگام روز رمضان بدهنی و پرخاشگری می‌کنند. پیامبر - صلی الله علیه وسلم - می‌فرماید: «روزه سپر است، پس هرگاه روز روزه‌ی کسی از شما بود بدهنی نکند و ناسزا نگوید، و هرگاه کسی به او بد گفت یا بدهنی کرد بگوید: من روزه‌ام» (متفق علیه) و می‌فرماید: «چه بسا روزه‌داری که از روزه‌اش نصیبی جز گرسنگی و تشنگی ندارد». روزه فقط دوری از خوردن و نوشیدن نیست، و بلکه یعنی روزه‌ی اعضای بدن از انجام گناهان و روزه‌ی زبان از فحش و اخلاق بد.

۴۰- بعضی روزه‌داران در هنگام روزه از ترس باطل شدن روزه‌شان آب دهن خود را هم نمی‌بلعند و پشت سر هم تف می‌کنند! زیر کردن آب دهن هیچ اشکالی ندارد، فقط اگر خلط سینه غلیظ باشد باید آن را طوری که باعث اذیت دیگران نشود بدون صدا در دستمال یا چیزی دیگر تف کرد.

۴۱- برخی روزه‌داران که بیماری آسم دارند اسپری مخصوص آسم را از ترس باطل شدن روزه در هنگام روزه استفاده نمی‌کنند. شیخ ابن عثیمین - رحمه الله - می‌گوید: «استفاده از این نوع اسپری برای روزه‌دار جایز است، فرقی نمی‌کند روزه‌ی رمضان باشد یا غیر رمضان زیرا این اسپری به معده نمی‌رسد و بلکه به مجاری تنفسی و ریه می‌رسد و به سبب ویژگی آن باعث باز شدن آن می‌شود تا انسان بتواند به طور عادی تنفس کند. بنابراین به

معنای خوردن و نوشیدن نیست» (کتاب الدعوة). همینطور اینکه برخی از قطره‌ی چشمی یا گوش‌ی در روزه استفاده نمی‌کنند یا سرمه نمی‌کنند اشتباه است. صحیح این است که هیچ‌یک از این کارها روزه را باطل نمی‌کند و این موارد بر اساس قول صحیح علما جزو مباحات روزه هستند. تنها استفاده از قطره‌ی بینی در هنگام روزه اشکال دارد زیرا در صورت تکرار به حلق و معده خواهد رسید.

۴۲- یکی از اشتباهات برخی روزه‌داران این است که نماز تراویح را نمی‌خوانند یا تنها قسمتی از آن را می‌خوانند و در نتیجه از اجر عظیم قیام رمضان محروم می‌شوند. رسول الله - صلی الله علیه وسلم - می‌فرماید: «هرکه رمضان را از روی ایمان و احتساب به نماز ایستد گناهان گذشته‌اش آمرزیده می‌شود» (به روایت بخاری). و پیامبر - صلی الله علیه وسلم - و خلفایش این نماز را که باعث نزدیکی بنده به پروردگار و از اسباب مغفرت و محبت الله برای بنده است به جای آورده‌اند. ترک این نماز نشانه‌ی محرومیت است.

۴۳- از دیگر اشتباهات برخی روزه‌داران این است که هنوز یک دانه خرما نخورده‌اند یا کمی آب ننوشیده‌اند که سریع پس از آن یک نخ سیگار هم روشن می‌کنند یا قلیانشان آماده است! این یعنی افطار با حرام. برخی هم با نعمت پروردگار افطار می‌کنند و فوری پس از آن به مشاهده یا گوش دادن حرام از تلویزیون مشغول می‌شوند. این‌ها همه باعث ضربه زدن به روزه و عبادت رمضان می‌شود.

۴۴- بعضی نمازگزاران اذکار وارده در رکوع و سجود را نمی‌دانند و وقتی امام رکوع و سجده را طولانی می‌کند فقط «سبحان ربی العظیم» و «سبحان ربی الاعلی» را تکرار می‌کنند بدون آنکه دیگر اذکار را بگویند، از جمله:

«سُبُوْحٌ قُدُوْسٌ، رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوْحِ» و «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي» و «سُبْحَانَ ذِي الْمَلَكُوتِ، وَالْحَبْرُوتِ، وَالْكِبْرِيَاءِ وَالْعَظَمَةِ». همینطور سنت است که پس از سلام نماز وتر سه بار گفته شود: «سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُوسِ».

۴۵- یکی از اشتباهات برخی نمازگزاران این است که هنگام تراویح قرآن به دست می‌گیرند و قرائت امام را پی‌گیری می‌کنند، اما این کار مشروع نیست و از هیچ‌یک از سلف نقل نشده. تنها برای یک نفر که امام به وی دستور داده تا اشتباهاتش را بازگو کند جایز است هنگام نماز قرآن به دست گیرد. به دست گرفتن قرآن بدون ضرورت در هنگام نماز باعث می‌شود نمازگزار نتواند به سجده‌گاه نگاه کند و حتی به درستی دست ببندد و همینطور باعث حرکت بسیار است. آنچه مشروع است گوش سپردن به قرائت امام همراه با سکوت است، چنانکه الله سبحانه و تعالی می‌فرماید:

﴿وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ [اعراف: ۲۰۴]

(و چون قرآن خوانده شود گوش فرا دهید و خاموش مانید؛ امید که مورد رحمت قرار گیرید).

۴۶- اشتباه خیلی از نمازگزاران این است که برای عبادت آغاز ماه رمضان شوق بسیاری دارند و می‌بینی در آغاز ماه رمضان مسجدها پر از نمازگزار است و خیلی‌ها در حال خواندن قرآن هستند، اما کم کم با گذشت روزهای ماه رمضان از جمعیت نمازگزاران کم می‌شود. حال آنکه خداوند ما را امر نمود تا هنگام مرگ بر عبادت او صبر پیشه کنیم:

﴿وَأَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ﴾ [حجر: ۹۹]

(و پروردگارت را عبادت کن تا آنکه مرگت فرا رسد).

و خداوند متعال ماه رمضان را چنین توصیف نموده که: «روزهایی چند». و پیامبر - صلی الله علیه وسلم - هر چه از روزهای رمضان می‌گذشت بر عبادت و شوقشان افزوده می‌شد.

۴۷- برخی بانوان روزه‌دار چنان در آشپزخانه مشغول آماده کردن غذا و افطار می‌شوند که اذان مغرب می‌دهد و حتی به پایان می‌رسد و دقایقی هم می‌گذرد و هنوز افطار نکرده‌اند. این کار خلاف سنت است زیرا سنت این است که در افطار تعجیل صورت گیرد. او می‌تواند یک دانه خرما بخورد و سپس به کارش ادامه دهد. رسول الله - صلی الله علیه وسلم - می‌فرماید: «مردم تا وقتی که در افطار عجله کنند همچنان بر خیر و نیکی هستند» و می‌فرماید: «دین همچنان آشکار و پیروز است تا وقتی که مردم در افطار عجله کنند زیرا یهودیان و نصرانیان افطار را به تاخیر می‌اندازند».

۴۸- برخی روزه‌داران به اشتباه گمان می‌کنند استفراغ غیر عمد باعث بطلان روزه‌شان می‌شود، اما این صحیح نیست. درست این است که استفراغ اگر به عمد نباشد روزه را باطل نمی‌کند. رسول الله - صلی الله علیه وسلم - می‌فرماید: «کسی که استفراغ بر او غالب شده قضا ندارد (روزه‌اش باطل نمی‌شود) و آنکه به عمد استفراغ کرد باید قضا را به جای آورد». یعنی هرکس به عمد مثلاً با دست کردن به داخل حلق با بو کردن آنچه خوشایند نیست و دیگر عوامل استفراغ کند روزه‌اش باطل شده، اما کسی که بدون اراده استفراغ کند روزه‌اش صحیح است و آن را ادامه می‌دهد.

۴۹- برخی مردان یا زنان، کودکان کم سن و سال خود را به نماز تراویح می‌آورند و این کودکان در مسجد سر و صدا کرده و برای دیگر نمازگزاران مشکل ایجاد می‌کنند و این چه بسا باعث به اشتباه افتادن امام و از بین

رفتن خشوع نمازگزاران می‌شود. آوردن کودکان به مسجد حرام نیست و حتی صحابه کودکان را با خود به مسجد می‌آوردند و برای همین پیامبر - صلی الله علیه وسلم - یک بار که صدای گریه‌ی کودکی را شنید نسبت به مادرش دلسوزی نمود و نماز را کوتاه کرد. اما گاه این مساله از کنترل خارج می‌شود و مسجد تبدیل به مهد کودک می‌شود! نماز زنان به طول کلی در خانه بهتر است چه رسد به وقتی که آوردن کودکان خردسال به مسجد باعث مشکل شود.

۵۰- برخی روزه‌داران پس از نماز ظهر یا عصر در مسجد می‌نشینند و به گپ و گفتگو و خنده و سخنان بی‌بیهوده مشغول می‌شوند و از قرائت قرآن و ذکر باز می‌مانند و گاه چنان با صدای بلند حرف می‌زنند که باعث پرت شدن حواس دیگر نمازگزاران و کسانی می‌شوند که در حال خواندن قرآن هستند. گاه نیز برخی بانوان برای نماز تراویح به مسجد می‌آیند و در مسجد به حرف زدن با یکدیگر مشغول می‌شوند و برخی تا نزدیکی نماز به گپ و گفتگوی خود ادامه می‌دهند و چه بسا صدایشان به مردان هم برسد! حال آنکه باید در مسجد به آداب آن از جمله آرامش و وقار پایبند بود.

۵۱- اشتباه دیگر برخی خانواده‌ها این است که در ماه رمضان به فرزندان خود توجه نمی‌کنند و می‌بینی مادر یا پدر خودشان به نماز تراویح آمده‌اند و بچه‌شان در خیابان است و دختر در بازار یا در برابر کانال‌های فاسد، که این کار اشتباه بزرگی است. اصل این است که والدین مسئولیت خود را فراموش نکنند و فرزندان را با خود به مسجد بیاورند یا به کاری مشغول کنند که به سود آن‌هاست.

۵۲- همین‌طور برخی از مردم تلاش می‌کنند روزهای رمضان را در مکه بگذارند و برای عمره به بیت الله الحرام می‌آیند، اما با این وجود خبری از

خانواده و فرزندان خود ندارند که آیا در حرم نماز می‌خوانند یا در بازارها وقت می‌گذرانند؟ اصل این است که پدر حواس فرزندان خود را داشته باشد و همینطور مادر، بهتر است در سرزمین خود بماند و به امور فرزندانش بپردازد.

۵۳- برخی بانوان برای نماز عشاء به مسجد می‌آیند و گاه دیر به نماز می‌رسند و به احکام نماز جماعت آگاهی ندارند؛ برای همین امام سلام می‌دهد و آنان نیز همراه امام سلام می‌دهند در حالی که یک یا چند رکعت را از دست داده‌اند. بانوانی که می‌خواهند در نماز جماعت شرکت کنند باید قبل از آن احکام جماعت را بیاموزند به این صورت که اگر یک رکعت یا دو رکعت را از دست داده‌اند پس از سلام امام سلام ندهند و یک یا دو رکعتی که نرسیده‌اند را بخوانند و سپس تشهد بخوانند و سلام دهند. پیامبر - صلی الله علیه وسلم - می‌فرماید: «پس هر مقدار از نماز را که رسیدید به جای آورید و آنچه از شما فوت شده را کامل کنید». کسی که به رکوع برسد آن رکعت را به دست آورده، یعنی اگر امام به رکوع رفته و در همین حال به نماز رسیدی و به رکوع رفتی آن رکعت را از دست نداده‌ای، اما اگر به رکوع امام نرسیدی باید آن رکعت را بعد از سلام امام به جای بیاوری.

۵۴- بعضی از مردم زکات مالشان را به کسی که مستحق زکات نیست می‌دهند، به این صورت که عادت دارند زکات مالشان را هر سال به یک خانواده می‌دهند، حتی اگر آن خانواده وضع مالی‌شان بهتر شده و دیگر مستحق زکات نباشند. چنین کاری اشتباه است زیرا مستحقان زکات تنها هشت گروه هستند و جایز نیست به کسانی جز این هشت دسته زکات داد، اما دادن صدقه‌ی مستحب برای هر کسی جایز است. برخی از مردم نیز زکاتشان را به کسانی می‌دهند که اهل نماز نیستند. ابن تیمیه - رحمه الله -

می‌گوید: «زکات را نباید به تارک نماز داد حتی اگر جزو مستحقان آن باشد» و در صورتی که توبه کند می‌توان به وی زکات داد.

۵۵- یکی از اشتباهات برخی روزه‌داران عدم توجه به سنت اعتکاف با وجود توانایی است. پیامبر - صلی الله علیه وسلم - از وقتی به مدینه مهاجرت فرمودند تا هنگام وفات، اعتکاف ده روز آخر رمضان را هرگز ترک نکردند و اصحابشان همراه ایشان و همسرانشان پس از ایشان اعتکاف نمودند. مردی که دلش وابسته‌ی مسجد باشد در روز قیامت در سایه‌ی عرش خواهد بود چه رسد به کسی که ملازمت مسجد نموده و به نماز و تلاوت و ذکر مشغول است؟

۵۶- اشتباه برخی از امامان تراویح این است که دعای قنوت را بسیار طولانی می‌کنند گویا دارند سخنرانی می‌کنند! این طولانی خواندن قنوت خلاف سنت است، علاوه بر آنکه باعث خستگی نمازگزاران می‌شود. دعا‌های پیامبر - صلی الله علیه وسلم - جامع و کوتاه بود، مانند آنکه می‌فرمود: «اللهم إني أسألك عيش السعداء وموت الشهداء والحشر مع الأتقياء ومرافقة الأنبياء» (خداوندا من از تو زندگی سعادت‌مندان و مرگ شهیدان و محشور شدن با متقیان و همراهی پیامبران را خواهانم)، یا می‌فرمود: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَتَحَوُّلِ عَافِيَتِكَ وَفُجَاءَةِ نِقْمَتِكَ وَجَمِيعِ سَخَطِكَ» (خداوندا از زوال نعمت و خشم ناگهانی‌ات و برگشت عافیت و همه‌ی [عوامل] خشمت به تو پناه می‌برم).

۵۷- اشتباه دیگری که برخی جوانان در این ماه با ارزش مرتکب می‌شوند، بی‌توجهی به نماز تراویح به سبب مشغول بودن به فوتبال و جام‌های رضانی است. بازی فوتبال اشکالی ندارد و اتفاقاً خیلی بهتر از نشستن در

برابر کانال‌های فاسد ماهواره است، اما درست نیست باعث مشغول شدن از شرکت در نماز تراویح شود.

۵۸- برخی روزه‌داران از روی تنبلی در نماز تراویح و قیام ده شب پایان رمضان شرکت نمی‌کنند، اما با رسیدن شب بیست و هفتم یا دیگر شب‌های فرد دهه‌ی پایان رمضان که به گمان غالب شب قدر هستند در عبادت تلاش می‌کنند، حال آنکه شب قدر یکی از ده شب پایانی رمضان است و شایسته است انسان در همه‌ی این ده شب تلاش بسیار کند، چنانکه پیامبر - صلی الله علیه وسلم - با فرا رسیدن دهه‌ی پایانی رمضان بر تلاش خود در عبادت می‌افزود و کمر همت می‌بست و همسران خود را برای عبادت بیدار می‌کرد و همه‌ی شب را به عبادت می‌گذراند. روش صحابه‌ی گرامی ایشان نیز چنین بود.

۵۹- یکی از اشتباهات برخی مودنان در رمضان این است که از روی احتیاط اذان صبح را زودتر می‌گویند و اذان مغرب را با تاخیر می‌گویند، اما این کار درست نیست و مودن باید اذان را در همان وقت تعیین شده بی هیچ تغییری بگوید.

۶۰- برخی زنان پس از زایمان با آنکه از خون نفاس پاک شده‌اند اما گمان می‌کنند باید حتماً چهل روز بگذرد تا بتوانند نماز و روزه را به جای آورند حال آنکه چهل روز حداکثر مدت نفاس است اما حداقلی برای آن تعیین نشده و چه بسا زنی چند روز پس از زایمان پاک شود، و زنان در این مورد متفاوت هستند. بنابراین با پایان یافتن خون نفاس می‌تواند نماز بخواند و روزه بگیرد.

۶۱- بعضی از نمازگزاران عادت دارند نماز تراویح را حتماً پشت سر یک امام به خصوص که صدایی خوش دارد بخوانند اما برای رسیدن به آن مسجد

خاص راهی طولانی را طی می‌کنند و آخر هم دیر به نماز می‌رسند و چه بسا یک رکعت یا چند رکعت را از دست می‌دهند. متأسفانه مشاهده شده مردم فوج فوج برای نماز خواندن به یک مسجد خاص می‌آیند و شاید در مسیر خود از کنار چندین مسجد بگذرند اما اصرار دارند به همان مسجد بروند حتی اگر دیر به نماز برسند، اما این کار یکی از فریب‌های شیطان است که باعث می‌شود شخص به سبب یک کار غیر واجب از یک چیز واجب باز بماند.

۶۲- عده‌ای از مردم ده روز بافضیلت پایانی رمضان را صرف خرید لباس و شیرینی و دیگر مستلزمات عید می‌کنند و این شب‌ها را که شب قدر در آن واقع شده به راحتی از دست می‌دهند؛ شبی که بهتر از هزار ماه است، و از شرکت در قیام و تهجد و تلاوت قرآن باز می‌مانند. در حالی که رسول الله - صلی الله علیه وسلم - وقتی دهه‌ی پایانی رمضان فرا می‌رسید در عبادت تلاش بسیاری می‌کرد و همسرانش را برای نماز بیدار می‌کرد و شب را به عبادت می‌گذراند و صحابه نیز چنین می‌کردند.

۶۳- برخی روزه‌داران هنگام افطار دعا می‌کنند که این کار خوبی است، اما مشکل اینجاست که برخی با شروع اذان باز به این دعا ادامه می‌دهند تا جایی که اذان به پایان می‌رسد که این جای کار اشتباه است. سنت این است که روزه‌دار با شنیدن اذان افطار کند. پیامبر - صلی الله علیه وسلم - می‌فرماید: «مردم تا وقتی که در افطار شتاب می‌کنند بر خیر و نیکی هستند» و می‌فرماید: «دین همچنان آشکار و پیروز است تا وقتی که مردم در افطار عجله کنند، زیرا یهودیان و نصرانیان افطار را به تأخیر می‌اندازند». برای ادراک فضیلت دعا می‌توان پیش از افطار یا هنگام افطار یا پس از آن دعا کرد.

اشتباهات مربوط به آخرین روز رمضان و سه روز عید

۶۴- بعضی از مردم در مورد سنت تکبیر در عید سهل انگاری می‌کنند. سنت این است که از غروب روز قبل از عید - ۲۹ یا ۳۰ رمضان - تکبیر عید آغاز شود. برخی از صحابه برای یادآوری تکبیر به مردم در بازارها می‌گشتند و با صدای بلند تکبیر می‌گفتند و مردم نیز با تکبیر آنان تکبیر می‌گفتند. الله متعال به تکبیر امر نموده و فرموده است:

﴿وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَيْتُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

[بقره: ۱۸۵]

(تا تعداد [معین] را تکمیل کند و الله را به پاس آنکه هدایتتان کرده است به بزرگی ستایش کنید و باشد که شکرگزاری کنید).

صیغهی بیان تکبیر چنین است: «اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، وَاللَّهُ الْحَمْدُ» مردان هر جا که باشند تکبیر را به صدای بلند می‌گویند و زنان نیز در خانه به بلند تکبیر می‌گویند. در نشر سنت با یکدیگر همکاری کنیم.

۶۵- برخی روزه‌داران در مورد زکات فطر سهل انگاری می‌کنند به طوری که یا آن را به غیر مستحق می‌دهند و یا شخصی را موکل به ادای آن می‌کنند که به این کار اهتمام نمی‌ورزد. مثلاً بعضی فرزند خود را موکل به ادای زکات فطر می‌کنند سپس پی‌گیر او نمی‌شوند و چه بسا فرزند این کار را سر وقت انجام ندهد در حالی که بر اساس سنت وقت زکات فطر ما بین نماز صبح روز عید تا نماز عید است، و می‌توان آن را یک یا دو روز زودتر از عید ادا کرد. ابن عمر - رضی الله عنهما - می‌گوید: «رسول الله - صلی الله علیه وسلم - یک صاع از گندم یا جو را فرض نمود...» و هر صاع تقریباً دو کیلو و

چهارصد گرم هست. (زکات فطر باید بر اساس غذای غالب سرزمینی باشد که در روزه‌دار در آن زندگی می‌کند. مثلاً برنج در سرزمین‌های ما).

۶۶- برخی از مردم بدون آنکه چیزی بخورند برای رفتن به نماز عید فطر عجله می‌کنند، یا تنها کمی آب می‌نوشند. سنت این است که انسان پیش از خارج شدن برای نماز عید سه یا پنج یا هفت دانه خرما بخورد، چنانکه پیامبر - صلی الله علیه وسلم - انجام می‌داد.

۶۷- اشتباه برخی مردم این است که روز عید را با همان لباس معمولی به نماز عید می‌روند و پس از بازگشت از مسجد تازه غسل می‌کنند و لباس زیبا می‌پوشند و برای عید دیدنی بیرون می‌روند! این کار اشتباه و خلاف سنت است، زیرا سنت چنین است که انسان با بهترین لباس و زینت کامل و خوش بویی به نماز عید برود تا این شعیره‌ی اسلامی آشکار و علنی گردد.

۶۸- بعضی از مردم در مورد بیدار کردن فرزندان و خانواده برای نماز عید و آوردن آنان به نماز عید سهل‌انگاری می‌کنند در حالی که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - به همه‌ی مردم - زنان و مردان و کودکان و دختران - دستور می‌داد تا در نماز عید شرکت کنند، و حتی به زنانی که عذر شرعی داشتند امر می‌کرد تا در نزدیک مصلی حضور یابند و به خطبه گوش دهند. بنابراین برای اجرای سنت باید همه‌ی مردم را برای خروج به نماز عید تشویق کنیم.

۶۹- برخی از مردم در روز عید نسبت به فرزندان خود بخیلی می‌ورزند، حال آنکه بخل در همه‌ی روزهای سال بد است چه رسد به روز عید که روز شادی و سرور است، و سنت است در این روز با سخاوتمندی برای خانواده خرج شود. همینطور رد و بدل شدن هدایا و بازی و تفریح و دیگر کارهایی که سلف انجام می‌دادند.

۷۰- برخی از مردم تا پیش از رمضان در بسیاری از مسائل شرعی دچار تقصیر و کوتاهی هستند و در طاعات سهل‌انگاری می‌کنند اما با آمدن رمضان توبه نموده و راه صلاح را در پیش می‌گیرند و رابطه‌ی خود را با خداوند اصلاح می‌نمایند که این کار خوبی است، اما همین که رمضان به پایان رسید دوباره به همان سهل‌انگاری در امر نماز و انجام گناهان باز می‌گردند! واجب آن است که مسلمان رمضان را سکویی قرار دهد برای آغاز دوباره‌ی طاعات، نه صرفاً یک استراحتگاه برای عبادت و دوباره به همان وضعیت پیشین بازگردد! چنین مردمی گویا رمضان را می‌پرستند و از این ماه اطاعت می‌کنند و با رفتن رمضان دوباره همان آش می‌ماند و همان کاسه! در حالی که الله در همه حال و همه جا از آنان آگاه و مطلع است.

۷۱- برخی از مردم به اشتباه گمان می‌کنند روزه‌ی شش روز از شوال باید حتماً پشت سر هم ادا شود. بدون شک مسلمان باید نسبت به این روزه توجه نشان دهد زیرا طبق حدیث هر که رمضان را روزه گیرد و سپس آن را با روزه‌ی شش روز از شوال پیگیری نماید مانند آن است که همه‌ی سال را روزه گرفته است، اما با این وجود واجب نیست که این روزه را پشت سر هم انجام دهد.

به قلم محمد بن عبدالرحمن العریفی

arefe@arefe.com

دکتر محمد بن عبدالرحمن العریفی

متولد ۱۹۷۰ میلادی (۱۳۹۰ ه‍.ق)

دارنده‌ی مدرک دکترا در عقیده و مذاهب معاصر با رتبه‌ی ممتاز از دانشگاه امام محمد بن سعود در ریاض.

دارنده‌ی اجازة‌ی قرائت و روایت حدیث از شیوخ برجسته‌ی مصر و یمن و مغرب.

عضو اتحاد جهانی علمای مسلمان.

عضو هیئت علیای توسعه‌ی انسانی، وابسته به سازمان رابطه العالم الإسلامی.

عضو مجلس امناء در هیئت علیای رسانه‌ی اسلامی وابسته به سازمان رابطه العالم الإسلامی.

عضو تعدادی از دفاتر دعوت و هیئت‌های اسلامی.

مشاور پاره وقت در تعدادی از هیئت‌های اسلامی در سطح جهان.

استاد پاره وقت در دانشگاه‌های عربستان سعودی و جهان.

خطیب جمعه در مسجد جامع یوآردی در ریاض از سال ۲۰۰۶ تاکنون.

عضو هیئت تدریس در دانشگاه ملک سعود از سال ۱۹۹۳ تاکنون.

امام و خطیب مسجد جامع دانشکده‌ی امنیتی از ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۶ م.

ایشان علاوه بر تحصیل آکادمیک از محضر شیوخ بزرگواری همچون دکتر عبدالکریم

اللاحم، دکتر عبدالله بن جبرین، علامه عبدالعزیز بن باز، علامه ابن عثیمین، شیخ

عبدالله بن قعود و تعدادی دیگر از شیوخ گرامی استفاده علمی برده است.

دارای نزدیک به سی عنوان کتاب و رساله‌ی علمی و دعوی به زبان‌های زنده‌ی دنیا.

دکتر عریفی همچنین از طریق شبکه‌های اجتماعی به امر دعوت مشغول هستند.

حساب کاربری تویتر ایشان رکورد بیشترین دنبال کننده را در کشورهای عربی دارا

می‌باشد.

Arefe.Fa@gmail.com

facebook.com/ArefeFa
facebook.com/3refe

@ArefeFa
@MohamadAlarefe

youtube.com/user/Arefefa

telegram.me/arefe_fa